קיצור שלחן ערוך — דין טעות בברכות

טָעָה וּבֵרַךְ עַל לֶחֶם גָּמוּר בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת אוֹ עַל פַּת כִּיסְנִין הַמּוֹצִיא, יָצָא. אֲבָל אִם בֵּרַךְ עַל תַּבְשִׁיל אֲפִלּוּ מִמִּינֵי דָּגָן הַמּוֹצִיא, לֹא יָצָא (חיי"א כלל נ"ח) טָעָה וּבֵרַךְ עַל עֲנָבִים בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, יָצָא. וְכֵן אִם טָעָה בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה וּבֵרַךְ עַל הַגֶּפֶן, יָצָא. שֶׁהֲרֵי גַּם הָעֲנָבִים פְּרִי הַגֶּפֶן הֵם (ר"ח).

טָעָה וּבֵרַךְ עַל פְּרִי הָעֵץ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו וְטָעָה וְהִקְדִּים לְבָרֵךְ עַל פְּרִי הָאֲדָמָה וְנִתְכַּוֵּן לִפְטוֹר בָּזֶה גַּם אֶת פְּרִי הָעֵץ, יָצָא, שֶׁהֲרֵי גַּם הָעֵץ יוֹנֵק מִן הָאֲדָמָה. אֲבָל אִם בֵּרַךְ עַל פְּרִי הָאֲדָמָה בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, לֹא יָצָא. וְלָכֵן אִם הוּא מְסֻפָּק בְּאֵיזֶה פְּרִי אִם הוּא פְּרִי הָעֵץ אוֹ פְּרִי הָאֲדָמָה וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְבָרֵר בְּשׁוּם אֹפֶן, יְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה.

טָעָה וּבֵרַךְ עַל הַיַּיִן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, אִם נִזְכַּר מִיָּד, יֹאמַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. וְאִם לֹא נִזְכַּר מִיָּד יָצָא בְּדִיעֲבַד (ר"ח).

עַל כָּל דָּבָר אֲפִלּוּ עַל הַפַּת וְעַל הַיַּיִן, אִם טָעָה וּבֵרַךְ שֶׁהַכֹּל יָצָא (וְעַיֵּן לעיל סִימָן נ' ס"ב).

אַף עַל פִּי שֶׁלְּכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְדַקְדֵּק וּלְכַוֵּן עַל מַה שֶּׁהוּא מְבָרֵךְ (כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסִימָן נ' סָעִיף ג') מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם טָעָה בַּכַּוָּנָה, כְּגוֹן שֶׁלָּקַח בְּיָדוֹ כּוֹס קָסָבַר שֶׁהוּא יַיִן, וּבֵרַךְ עַל דַּעַת, שֶׁהוּא יַיִן, וְקֹדֶם שֶׁאָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן נִזְכַּר שֶׁהוּא מַיִם אוֹ שֵׁכָר וְסֵיֵם שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, דְּמִשּׁוּם טָעוּת בְּכַוָּנָה אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ. וְכָל שֶׁכֵּן אִם טָעָה בְּהִפּוּךְ, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא שֵׁכָר אוֹ מַיִם וּבֵרַךְ עַל דַּעַת לוֹמַר שֶׁהַכֹּל, וְקֹדֶם שֶׁאָמַר שֶׁהַכֹּל נִזְכַּר שֶׁהוּא יַיִן, וְסֵיֵם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, שֶׁיָּצָא. שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ אִם הָיָה מְסַיֵּם כְּפִי הַכַּוָּנָה הָיָה יוֹצֵא.

אֲפִלּוּ אִם סִיֵּם כָּל הַבְּרָכָה בְּטָעוּת, אֶלָּא שֶׁנִּזְכַּר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְתִקֵּן אֲמִירָתוֹ, כְּגוֹן שֶׁלָּקַח כּוֹס מַיִם אוֹ שֵׁכָר קָסָבַר שֶׁהוּא יַיִן וּבֵרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וְנִזְכַּר מִיָּד שֶׁהוּא מַיִם אוֹ שֵׁכָר וְסֵיֵם שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, וְכָךְ הָיְתָה אֲמִירָתוֹ, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, יָצָא.

וְאִם לֹא נִזְכַּר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, צָרִיךְ לְבָרֵךְ מֵחָדָשׁ בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל אִם הוּא רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת כּוֹס זֶה. וְאִם הָיָה בְּדַעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת גַּם יַיִן אַחֵר, יִקַּח יַיִן וְיִשְׁתֶּה מִיָּד, וְאֵינוֹ צָרִיךְ בְּרָכָה שְׁנִיָּה כֹּל שֶׁלֹּא הִפְסִיק בְּדִבּוּר (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ' סָעִיף ד' וְסָעִיף ה'). וַאֲפִלּוּ טָעַם תְּחִלָּה מִן הַכּוֹס וְעַל יְדֵי טְעִימָתוֹ נוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא מַיִם אוֹ שֵׁכָר מִכָּל מָקוֹם לֹא הֲוֵי הֶפְסֵק בְּדִיעֲבַד (ולענין קידוש ע"ל ס' עז ס' יב).